

KAINUUN LIITTO

Kainuun rahoitusseminaari 17.12.2020

Kainuun älykkään erikoistumisen tavoitteet ja yhteistyö

Jouni Ponnikas

Tässä esityksessä

- Mitä on älykäs erikoistuminen (RIS3)?
- Kainuun RIS3 strategia
- Itä- ja Pohjois-Suomen ELMO yhteistyö

Mitä on älykäs erikoistuminen?

Kainuun liitto

- Kainuuta kehitetään korkean osaamisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa vahvistamalla. Älykkään erikoistumisen toimenpiteet kohdennetaan teemoihin ja toimialoihin, joilla erityisesti nähdään kestävän kasvun mahdollisuuksia tulevaisuudessa ja joilla Kainuussa on korkeaa osaamista.
- Älykkään erikoistumisen strategia (RIS3) itseään ylläpitävä ja ennakoiva.
- tuloksellinen yhteistyö: Kainuu pääsee mukaan arvoketjuihin ja voi viedä osaamistaan alueen ulkopuolelle, pääsee mukaan kansainväliseen kasvuun, osaamista voidaan vahvistaa
- RIS3 linjassa maakunnan aluekehityksen painopisteiden kanssa ja se liitetään osaksi Kainuun maakuntaohjelmaa 2022 - 2025.

- Maakuntien tulee päivittää RIS3 strategiat tulevalle RR kaudelle 2021 - ja osaksi maakuntaohjelmaa 2022 – 2025
- Kansallisesti sovittu (TEM): RIS3 hallinnollinen taho on maakunta, edellyttää maakunnalliset RIS3
- Kansallinen RIS3 strategia on Kansallinen tki tiekartta (<https://tem.fi/kansallinen-tki-tiekartta>)
- Kainuun RIS3 sovitetaan yhteen Kajaani – Sotkamo ekosysteemisopimuksen kanssa
- Kainuun RIS3 strategia hyväksytty MH:ssa 9.12.2020
- Elävä asiakirja, päivitetään tarpeen mukaan oppivan strategiatyön periaatteiden mukaan osana maakuntaohjelman toteutusta ja seurantaa

Van hyvejää!

Hyvinvoiva ja vetovoimainen Kainuu

Maakuntaohjelma 2018 - 2021

OSAAMINEN

matkailua,
teknologiateollisuutta,
biotaloutta, kestävää
kaivannaisalaa
= YRITYSTOIMINTA

SAAVUTETTAVUUS

uusia
liikkumis-
ratkaisuja
= TILAA ELÄÄ
JA ASUA

HYVINVOINTI

työtä,
terveyttä,
luonnonläheisyyttä,
yhteisöllisyyttä
= SUJUVA ARKI

MAAKUNTAKUVA

omiin vahvuuksiin
perustuvia investointeja,
matkailijoita ja
asukkaita
= POSITIIVINEN VIRE

KANSAINVÄLISYYS

alueellista,
kansallista,
kansainvälistä
yhteistyötä
= TULOSELLISUUS

Kestävä kehitys • Osaaminen • Digitaalisuus • Kansainvälisyys • Tasa-arvo

ARVOT: positiivisuus ja kannustaminen, koko Kainuun mahdollisuuksien optimointi

Kainuun älykkään erikoistumisen strategia 2021-2027

Kainuun liitto

Revised Kainuu RIS3 2021 - 2027

Teemat ja toimialat

TEEMA 1: Tutkimuksen lisääminen ja innovaatioiden edistäminen

TEEMA 2: Erikoistumisohjelman vahvistaminen ja monipuolistaminen

TEEMA 3: Yhteydet ja integraatio, toimenpiteet alueiden väliseen yhteistyöhön

Tärkeä osa teeman 2 hankkeista perustuu aihealueella 1 tuotettujen soveltavien tutkimustulosten hyödyntämiseen.

Teema 3 on suunniteltu välineeksi, jolla helpotetaan priorisoitujen toimialojen teemoja 1 ja 2.

INNOVAATIOIDEN KEHITTÄMINEN (SOVELTAVA TUTKIMUS)

1. Mittaustekniikka
2. Pelillistäminen ja edistykelliset simulointitekniikat (3D, VR, AR)
3. Big data analytiikka ja suurteholaskenta
4. Kiertotalous kaivosteollisuudessa ja biotaloudessa

2A) TEOLLISUUDET: Biotalous, kaivostoiminta, metalli ja ICT

- Teollisuuden nykyaikaistamisen edistäminen investoimalla
1. uusien tuotteiden kehittämiseen
 2. tuotantoprosessien parantamiseen (esim. Industry 4.0:n käyttöönotto)
 3. tuotteiden ympäristö- ja laatutason parantamiseen

2B) OSAAMISINTENSIIVISET PALVELUALAT

1. Ammattimainen (talvi)urheilu sekä urheiluvaimennus ja -harjoittelu
2. Aktiviteettimatkat
3. Sosiaali- ja terveyspalvelut (Digitaalisuutta hyödyntäviä innovaatioita käytetään palvelujen tuotannon tehostamiseen (erityisesti sote palvelut) sekä palveluista saatavan lisäarvon kasvattamiseen. Lisätään kansainvälistä yhteistyötä palvelujen kehittämiseen liittyvässä TKI toiminnassa).

ALUEELLISEN INNOVAATIOJÄRJESTELMÄN PAREMPI TOIMIVUUS

1. Innovaatioinfrastruktuurit
2. Mukaanpääsy alueidenvälisiin kysyntävetoisiin innovaatioprosesseihin
3. Kehittyvät teollisuudenalat ja innovaatioalustat, mkl. alueiden väliset arvoketjut, klusterit, S3-kumppanuudet
4. Alustatalous
5. Investointien saaminen RIS3 teollisuuden aloille

Kaikkien RIS3-prioriteettien monialaiset teemat ja tavoitteet

TEEMA 4: Digitaalinen muutos

Teema 4 koskee digitaalisen muutoksen vahvistamista teemassa 2 priorisoiduille teollisuudenaloille. Tätä tarkoitusta varten teeman 4 hankkeissa saatetaan hyödyntää teemassa 3 tarjottuja alueiden välisiä vaihtoehtoja ja/tai teemassa 1 kehitettyjä innovatiivisia ratkaisuja.

1. Teollisuuden 4.0 käyttöönotto, mukaan lukien robotiikka ja automaation sovellukset
2. Big data analytiikan ja suurteholaskennan hyödyntäminen

TEEMA 5. Green deal

Teema 5 koskee sekä Green Deal -ratkaisujen soveltamista että niiden kehittämistä, mikä johtaa tehokkaasti teollisuuden ympäristöystävälliseen muutokseen teemassa 2. Tätä tarkoitusta varten teeman 5 hankkeissa saatetaan hyödyntää aihealueella 3 tarjottuja alueiden välisiä vaihtoehtoja ja/tai teemassa 1 kehitettyjä innovatiivisia ratkaisuja.

1. Puhtaan, kohtuuhintaisen ja turvallisen energian tuotanto ja käyttö
2. Kiertotalouden ja ympäristöllisesti kestävä tuotannon lisääminen teollisuudessa
3. Pellolta pöytään: oikeudenmukainen, terveellinen ja ympäristöystävällinen ruokajärjestelmä
4. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja sopeutuminen
5. Ekosysteemien ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja palauttaminen
6. "Pidetään kaikki mukana" (oikeudenmukainen siirtymä)

Välineet: koordinaatioryhmä ja hallinto, EDP, rahoitus, tekninen tuki

Älykkään erikoistumisen strategia sisältää viisi teemaa ja kolme instrumenttiä (ks. kuva 1). Mainitut viisi teemaa sisältävät kolme vertikaalista teemaa:

Teema 1 Tutkimuksen lisääminen ja innovaatioiden edistäminen,

Teema 2 Erikoistumisohjelman vahvistaminen ja monipuolistaminen

(2A) Teollisuus: Biotalous, kaivos, metalli ja teknologiateollisuus,

(2B) Osaamisintensiiviset palvelualat,

Teema 3: Yhteydet ja integraatio, toimenpiteet alueiden väliseen yhteistyöhön

Lisäksi

- kaksi monialaista ja läpileikkaavaa teemaa (Digitaalinen muutos ja Green Deal).

- Instrumentit strategian toteutukseen: Hallinto ja hallinnointi, Yritysten innovaatiotarpeiden tunnistaminen ja niiden ratkaisu (EDP – prosessi), Rahoitusmahdollisuudet, Tekninen tuki.

(i) Kainuun RIS3:n hallinto

Hallinnointi:

- Kainuun älykkään erikoistumisen hallinnoinnista vastaava Kainuun liitto (MH ja liiton virasto).
- Kainuun ELY-keskus sekä MYR ja MYRs ovat osa Kainuun älykkään erikoistumisen koordinoitua.
- RIS3:n hallinnointiin kuuluvat toiminnan suunnittelu ja rahoitus sekä toteutuksen koordinointi.
- Kainuun liitto nimeää Kainuun TKI toiminnan keskeisistä sidosryhmistä älykkään erikoistumisen koordinaatioryhmän, joka varmistaa Kainuun sidosryhmien osallistumisen strategian toteutukseen.
- Älykkään erikoistumisen strategian toteutuksen hallinnoinnissa painotetaan seuraavia näkökulmia: suunnittelu (alueen tilannekuvan hahmottaminen ja kehittämisen kohteiden priorisointi), toteutuksen seuranta sekä tuotosten, tulosten ja vaikutusten arviointi sekä seurannan ja arvioinnin tulosten ja alueen tilannekuvan huomioiminen älykkään erikoistumisen painotusten suunnittelussa ja mahdollisessa uudelleen suuntaamisessa.
- Osa ALKE keskusteluprosessia (VN – Kainuu)

Yritysten innovaatiotarpeiden tunnistaminen ja niiden ratkaisu (EDP)

Kainuun liitto

Koskee uusien tuotteiden (ja myöhemmin) liiketoimintamahdollisuuksien tunnistamista, jotka sopivat alueen RIS3-investointeihin. Kainuussa EDP on ennen kaikkea taloudellisen uudistumisen väline erikoistumisen ja monipuolistamisen kautta.

Kokemus: EDP:tä sovellettiin osittain ligniini-teemassa (BRIDGES: toteutettavuusselvityksen avulla rakennettu hankkeen toimintasuunnitelmaan uutta liiketoimintaa synnyttäviä toimintasuosituksia, joiden toteuttamiseen on etsitty rahoitusta ja käynnistetty toimenpiteet).

EDP:tä sovelletaan kahdessa vaiheessa: 1) suunnittelutasolla tehdään valitusta strategisesta teemasta selvitystyö, jossa selvitetään kv-markkinat, kehityksen ajurit, tutkimukseen perustuvat palvelujen tai tuotteiden tuotannon mahdollisuudet sekä mitkä näistä soveltuvat vahvistamaan Kainuun taloutta. 2) seurannassa ja arvioinnissa arvioidaan, miten EDPssä tunnistetut mahdollisuudet ovat kehittämistoimien vaikutuksesta toteutuneet.

Kainuun älykkään erikoistumisen strategian 2021-2027 vaikuttavuustavoitteet / tulostavoitteet

Kainuun liitto

TKI toiminnan vahvistuminen luo kysyntää ja vetovoimaa, joiden avulla saadaan investointeja, uusia yrityksiä, tietotaitoa ja teknologiaa Kainuuseen

Tulostavoitteet:

- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan tehtyjen investointien ja -rahoituksen tuottavuus paranee ja saadaan aikaan innovaatioihin ja korkeaan osaamiseen perustuvaa aluetalouden kestäväää kasvua
- asukaskohtaiset TKI-toiminnan menot nousevat
- Kainuun vetovoima investointikohteena paranee ja tehtyjen investointien tuotot paranevat, esim. perusteellisuuteen tehtyjen investointien tai alkutuotannon prosessien yhteyteen saadaan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan avulla korkeamman jalostusasteen tuotantoa ja suuren lisäarvon innovaatioita ja tuotteita

Kainuun älykkään erikoistumisen strategian 2021-2027 vaikuttavuustavoitteet / tulostavoitteet

Kainuun liitto

Olemassa olevien yritysten vahvistuminen ja uusien yritysten syntyminen

Tulostavoite

Kasvuyritysten lukumäärä kasvaa ja olemassaolevien osaaminen ja jalostusaste, työntuottavuus paranevat

Osaavan työvoiman riittävyden varmistaminen. Osaava työvoima on myös yksi tärkeä tekijä investointien houkuttelemisessa.

Tulostavoite

Työvoiman koulutustaso ja osaaminen vahvistuvat ja vastaavat työmarkkinoiden tarpeita

Saadaan lisää korkean osaamisen työpaikkoja

Avoimna olevat korkean osaamisen (ja koulutuksen) työpaikat saadaan täytettyä

Kainuun suhteellinen etu älykkään erikoistumisen toimin kehitettävillä toimialoilla vahvistuu

Kainuun älykkään erikoistumisen strategian 2021-2027 vaikuttavuustavoitteet / tulostavoitteet

Kainuun liitto

TKI toiminnan vahvistuminen luo kysyntää ja vetovoimaa, joiden avulla saadaan investointeja, uusia yrityksiä, tietotaitoa ja teknologiaa Kainuuseen

Tulostavoitteet:

- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan tehtyjen investointien ja -rahoituksen tuottavuus paranee ja saadaan aikaan innovaatioihin ja korkeaan osaamiseen perustuvaa aluetalouden kestävää kasvua
- asukaskohtaiset TKI-toiminnan menot nousevat
- Kainuun vetovoima investointikohteena paranee ja tehtyjen investointien tuotot paranevat, esim. perusteollisuuteen tehtyjen investointien tai alkutuotannon prosessien yhteyteen saadaan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan avulla korkeamman jalostusasteen tuotantoa ja suuren lisäarvon innovaatioita ja tuotteita

EU:n asettamat RIS3 hyvän hallinnan 7 mahdollistavaa edellytystä

Kainuun liitto

Mahdollistavat edellytykset	Kainuun älykäs erikoistuminen 2021-2027
(i) Ajantasainen analyysi alueen innovaatioiden levittämisen (käytäntöön siirtäminen, tuotteistaminen, kaupallistaminen) pullonkauloista, mukaan lukien digitalisaatio	Rahoitettavien hankkeiden valintakriteerit huomioivat Kainuun vahvuudet ja mahdollisuudet sekä myös puutteet ja heikkoudet älykkään erikoistumisen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta.
(ii) Älykkään erikoistumisen strategian hallinnoinnista vastaavan toimivaltaisen alueellisen toimijan todentaminen. Kainuussa tämä toimija on Kainuun liitto.	Kainuun liiton roolia välittäjäviranomaisena vahvistetaan.
(iii) Strategian tavoitteita mittaavat indikaattorit on asetettu ja toimintatavat määritelty.	Älykkään erikoistumisen indikaattorit asetettu ja määritelty niiden seurannan tavat: seuranta kootaan kerran vuodessa maakuntaohjelman toteutussuunnitelman ennakointi- ja seurantaraporttiin. Rahoitettavien hankkeiden valintakriteerit heijastavat RIS3 strategian teemoja ja tavoitteita.
(iv) Yritysten innovaatiotarpeiden tunnistaminen ja niiden ratkaisu (EDP –prosessi) on otettu käyttöön älykkään erikoistumisen strategian rakentamiseen ja toteutukseen.	EDP –prosessi on keskeinen instrumentti älykkään erikoistumisen strategian toteutuksessa.
(v) Älykkään erikoistumisen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin on asetettu Kainuun tutkimus- ja innovaatiojärjestelmien kehittäminen sekä kansallisten järjestelmien kehittämissyhteistyöhön osallistuminen.	Kainuun tutkimus- ja innovaatiojärjestelmien kehittymistä, kansallisten järjestelmien kehittämissyhteistyöhön sekä alueiden väliseen ja kansainväliseen TKI-yhteistyöhön osallistumista seurataan.
(vi) Toimet Kainuun teollisuuden vihreän ja digitaalisen siirtymän vauhdittamiseksi	Vihreä ja digitaalinen siirtymä ovat Kainuun älykkään erikoistumisen strategian läpileikkaavia teemoja, niitä vauhditetaan innovatiivisia teknologioita sekä tuotantoprosesseja kehittämällä.
(vii) Kansainvälinen yhteistyö on keskeisesti mukana älykkään erikoistumisen tavoitteissa, toimenpiteissä ja sen toteutumista myös seurataan.	Kansainvälisen ja alueiden välisen yhteistyön toteutumisen seuranta Kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan rahoitetaan hankkeiden kautta tutkimuksen ja yritystoiminnan yhteistyötä Kainuun ulkopuolelle kansalliselle ja kansainväliselle tasolle sekä

S3 temaattiset kumppanuudet 1/2

- Nykyinen koheesiopolitiikka kannustaa alueita ja jäsenvaltioita rakentamaan alueellisia koalitioita tukemaan uusien eurooppalaisten arvoketjujen syntymistä strategiseen kasvuun liittyvillä alueilla.
- Tämän tavoitteen tukemiseksi Euroopan komission yksiköt käynnistivät vuodesta 2015 alkaen kolme temaattisen älykkään erikoistumisen (S3) alustaa:
 - Energia (Energy) vuonna 2015 ja
 - Elinkeinojen/teollisuuden modernisaatio (Industrial modernisation) ja
 - Elintarvikkeet (Agri-Food) vuonna 2016.

Lähde: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/thematic-platforms>

S3 temaattiset kumppanuudet 2/2

Kainuun liitto ja kainuulaiset toimijat ovat mukana seuraavissa temaattisissa kumppanuuksissa:

- Industrial Modernisation
 - Sport (ClusSport)
 - Mining Industry
 - Advanced materials for batteries
 - Water Smart Territories
 - Berry+ (vetovastuu)
- Energy
 - Bioenergy

BERRY+, S3 industrial modernisation partnership

- BERRY+ is a smart specialisation partnership, aiming at industrial modernisation.
 - The objective is to set up or strengthen or renew or expand or all of these issues together interregional value chains for our natural resources products and research to benefit from larger markets and long term development partnerships.
 - We want to create in that sense an interregional business, knowledge and commercialisation space.
 - BERRY+ is NOT ONLY about berries. It is about natural resources that are important to the different partner regions.
- The purpose is to establish an interregional cluster, accordingly qualified, and registered with the ECCP (European Cluster Collaboration Platform) for the valorisation of natural resources & their side flows towards high added value applications and access to market.
- Lisätietoja: Jouni Ponnikas & Ninetta Chaniotou, Projektipäällikkö, Kainuun liitto, ninetta.chaniotou@kainuu.fi

Vanguard-verkosto

- Vanguard on älykkääseen erikoistumiseen ja yritysten kasvun tukemiseen perustuva EU:n laajuinen alueidenvälinen verkosto.
- Itä- ja Pohjois-Suomi hyväksyttiin Vanguard-verkoston viralliseksi jäseneksi marraskuussa 2020.
- Verkoston jäsenyys mahdollistaa Itä- ja Pohjois-Suomen alueella toimiville asiantuntijoille kansainvälisen verkostoitumisen, kv-kumppanuuksien rakentamisen sekä innovaatiotoiminnan rahoittamisen kansainvälisistä rahoitusohjelmista.
- Vanguard koostuu eri teemojen alle rakentuneista hanke- ja innovaatioverkostoista, piloteista.
- Lisätietoja:
 - <https://s3vanguardinitiative.eu/>
 - Kainuun liitto/Elmo2 Kainuu, Projektipäällikkö Virpi Keränen

Itä- ja Pohjois-Suomen ELMO –yhteistyö 1/2

- Itä- ja Pohjois-Suomen elinkeinot murroksessa – älykkään erikoistumisen strategia 2019-2023 on ELMO-pilotin ensimmäisen vaiheen tuotos.
- Strategialla halutaan vahvistaa IP-alueen yhteistyötä ylimaakunnallisesti sekä kansainvälisesti.
- Strategian tavoite
 - Vahvistaa elinkeinojen uusiutumiskykyä ja edistää yritysten kasvua ja kansainvälistymistä.
- Toiminta-ajatus
 - Auttaa IP-alueen elinkeinoja kehittymään vahvistamalla yhteistyötä arvoketjujen rakentamisessa, uusilla rahoitusmalleilla, edistämällä kasvua sekä panostamalla yhteiseen viestintään ja markkinointiin.

Itä- ja Pohjois-Suomen ELMO -yhteistyö 2/2

IP-alueen yhteisiksi valinnoiksi on tunnistettu

- biojalostus ja uudet tuotteet
- uudet kehittyvät alat
- kemianteollisuus
- kestävä kaivannaistoiminta
- valmistava teollisuus
- kestävä matkailu ja vetovoima

Lisätietoja:

Kainuun liitto/Elmo2 Kainuu

Projektipäällikkö

Virpi Keränen

virpi.m.keranen@kainuu.fi

044 797 4254

18.12.2020

Kainuun liitto

19

Lähde: <https://elmoenf.eu/fi/smart-east-and-north-finland/>

Kainuun liitto

- Kiitos!